

Wat maakt een cursus een IVN-cursus?

De 12 kenmerken van een IVN-cursus

Leeswijzer

Deze handleiding maakt deel uit van een set van drie handleidingen:

1. Wat maakt een cursus een IVN-cursus?
2. Hoe geef ik een IVN-cursus?
3. Hoe organiseer ik een IVN-cursus?

Lees eerst de handleiding 'Wat maakt een cursus een IVN-cursus'. De andere handleidingen borduren daarop voort. De handleidingen zijn te vinden op Ons IVN in het menu Vereniging > Cursussen.

Voor cursusdocenten en cursusorganisatoren

De handleidingen zijn gemaakt voor iedereen die bij IVN met cursussen bezig is. Ze zijn vooral voor beginnende docenten en cursusteams interessant, maar ook ervaren IVN'ers kunnen er handige tips uit halen.

Het IVN Cursushuis heeft de handleidingen gemaakt in samenwerking met DKV Zuid-Holland, DKV Limburg en enkele IVN-docenten.

Heb je een opmerking of reactie? We horen het graag via cursushuis@ivn.nl

Colofon

Auteurs: Marit de Koning, Lara van den Berg, Titia Blanksma

Met medewerking van: Nynke Runia, Tineke de Jong (IVN Cursushuis), Marianne Bonten, Thijs Maessen, Fons Blijlevens, Wiel Pieters, Peter Schouten en Sylvia Spierts (DKV Limburg), Ton Lommers, Wim van Schie en Marg Paulussen (DKV Zuid-Holland), Max Leerentveld en Anne-marie van der Rest (IVN Den Haag), Tonja van Gorp (IVN Zuid-Holland)

Vormgeving: Anne Copier

Uitgave: IVN Cursushuis, 2019

Wat maakt een cursus een IVN-cursus?

De 12 kenmerken van een IVN-cursus

Heb je een idee voor een nieuwe cursus of wil je een bestaande cursus bijschaven? Deze checklist helpt je om er een echte IVN-cursus van te maken. Wat zijn de kenmerken van een IVN-cursus? Wat maakt een IVN-cursus anders dan een cursus van een andere organisatie? Dat lees je in deze checklist. Per punt kun je aanvinken of jouw cursus er (al) aan voldoet.

De cursus gaat over natuur, duurzaamheid, of natuureducatie

IVN verbindt mensen met de natuur. Het geven van cursussen over de natuur en duurzaamheid is daarvoor een heel goed middel. Afdelingen geven dan ook elk jaar weer heel veel cursussen voor zowel leden als niet-leden over onderwerpen als vogels, paddenstoelen, planten, landschap en natuurbescherming.

Daarnaast leiden we als instituut voor natuureducatie ook onze eigen vrijwilligers op: gidsen en andere begeleiders van natuuractiviteiten. Voorbeelden hiervan

zijn de cursussen voor natuurouders en landschapsgidsen, en natuurlijk de Natuurgidsenopleiding.

We geven dus publiekscursussen over de natuur en duurzaamheid en vrijwilligerscursussen over natuureducatie. Het onderwerp van deze cursussen is verschillend, maar ook het leerdoel. Bij de vrijwilligerscursussen is het opdoen van vaardigheden een belangrijk leerdoel, bij de publiekscursussen meestal niet.

Belevingsgericht leren staat centraal

Leren bij IVN is belevingsgericht. Mensen leren meer van wat ze zelf doen, beleven en ervaren, is onze overtuiging. Omdat naast het hoofd, ook hart en handen worden ingezet, beklijft de informatie beter.

Hoe geef je praktisch invulling aan deze visie? Vermijd als docent lange monologen over het onderwerp, maar zet de cursisten na een korte introductie aan het werk met activerende werkvormen. Kies de werkvormen zo, dat zij hoofd, hart en handen aanspreken.

- Hoofd: kennis, reflectie, inzicht
- Hart: gevoel, passie, waarden
- Handen: maken, doen, actie

Bijvoorbeeld: teken een insect na, praat met elkaar over het duurzaamheidsaspect van het onderwerp, voel aan boombast met je ogen dicht, doe een plantenquiz, pak op verschillende plekken wat aarde en ruik het

verschil, hou een mini-presentatie over het landschap, proef het jonge blad van een paardenbloem, luister naar vogelgeluiden.

Meer over belevingsgericht leren en het toepassen van werkvormen lees je in [Hoe geef ik een IVN-cursus](#).

De visie van IVN op educatie

IVN is ervan overtuigd dat als mensen daadwerkelijk door de natuur geraakt worden, ze er beter voor willen zorgen, dat ze gezonder en gelukkiger worden en zich duurzamer gaan gedragen. Kennisoverdracht alleen is niet genoeg; ons doel is om zoveel mogelijk mensen, jong en oud, de natuur te laten ontdekken en beleven. Als je proeft, ruikt, voelt en ondergaat, blijft het geleerde beter hangen: dat is onze visie op educatie.

Minimaal een derde van de lessen is buiten

Belevingsgericht leren over de natuur gaat natuurlijk het beste buiten, in de natuur. Zorg daarom voor een goede verhouding tussen binnen- en buitenbijeenkomsten tijdens een cursus. Minimaal 30% van de lessen vindt buiten plaats, maar dit kan ook 50% of meer zijn.

De cursus is kort, middellang of lang

Niet alle cursussen duren even lang. We maken onderscheid tussen korte, middellange en lange cursussen. Korte cursussen bestaan uit 2 tot 4 lessen, middellange cursussen uit 4 tot 8 lessen, en lange cursussen duren langer dan 8 lessen. Dit is steeds het totale aantal lessen, dus inclusief de buitenlessen of excursies. Naast de cursussen biedt IVN één opleiding, de Natuurgidsenopleiding, die gemiddeld 50 bijeenkomsten telt.

Doelen en doelgroep zijn duidelijk omschreven

De cursisten weten of kunnen na de cursus als het goed is meer dan voor de cursus, of ze hebben bepaalde waarden opgedaan of een andere houding gekregen ten opzichte van een onderwerp. Wat zij precies hebben geleerd, omschrijf je in het leerdoel of de leerdoelen.

Het formuleren van een leerdoel voor de cursus helpt om tijdens de cursus gericht ergens naartoe te werken. De leerdoelen worden mede bepaald door de doelgroep van de cursus. Beschrijf daarom ook de doelgroep duidelijk voorafgaand aan de cursus.

Meer over leerdoelen en doelgroepen lees je in [Hoe geef ik een IVN-cursus](#).

De docent heeft kennis van natuur en didactiek

De docent die de cursus geeft, moet zowel kennis hebben van het cursusonderwerp als beschikken over didactische vaardigheden. Zij of hij draagt de kennis met enthousiasme en op een beleefde manier over. De

docent heeft een open houding en biedt ruimte voor inbreng van de cursisten.

Je geeft de cursus samen

Omdat in IVN-cursussen de cursisten met diverse werkvormen aan de slag gaan - in groepjes of alleen - zijn voldoende begeleiders onontbeerlijk. Zorg ervoor dat er naast de (hoofd-)docent een tweede docent of een begeleider of assistent aanwezig is tijdens elke les van de cursus. Deze persoon begeleidt cursisten tijdens de werkvormen, zorgt voor praktische zaken zoals de koffie en thee tijdens de pauze, en kan invallen als de hoofddocent uitvalt.

- Korte cursus? Naast de hoofddocent is er minimaal 1 extra docent of assistent aanwezig.
- Middellange of lange cursus? Het team bestaat uit minimaal drie mensen.

Er is goed docentmateriaal

Voor elke cursusbijeenkomst is een lesplan aanwezig, waarin per les duidelijk staat wat wanneer gebeurt. Een lesplan is een draaiboek per les en geeft de docent houvast. Een lesplan is ook handig als een les moet worden overgedragen aan een ander. Zorg er daarom voor dat er per les een uitgewerkt lesplan is.

Verder is het prettig als er Powerpoint-presentaties zijn voor de docent, maar sommige docenten werken liever met andere ondersteunende middelen.

Meer over lesplannen en andere docentmaterialen lees je in [Hoe geef ik een IVN-cursus](#).

Het lesmateriaal is afwisselend

Het lesmateriaal dat tijdens de cursus wordt gebruikt, is aangepast aan het leerdoel en de werkvormen, en is afgestemd op de doelgroep. Afwisseling is hier het sleutelwoord. Naast een boek of reader kun je bijvoorbeeld digitale leermiddelen inzetten, en zoekkaarten, werkbladen en natuurlijke materialen.

Meer over afwisselend lesmateriaal lees je in [Hoe geef ik een IVN-cursus](#).

De huisstijl van IVN wordt toegepast

Maak je zelf materialen zoals Powerpoint-presentaties of werkbladen? Pas de huisstijl van IVN toe. Het logo, het lettertype en allerlei sjablonen kun je downloaden van www.ivn.nl/huisstijldocumenten.

Op het einde vindt een evaluatie plaats

Niet alleen de cursisten willen leren, maar ook jij als docent of organisator. Om jezelf steeds te verbeteren heb je feedback nodig. Vraag aan zowel de cursisten als degenen die betrokken waren bij de organisatie, wat er goed ging en wat er volgende keer beter zou kunnen. Hou daarvoor de laatste les een mondelinge of schriftelijke evaluatie.

Een voorbeeld van een korte evaluatie vind je in [Hoe geef ik een IVN-cursus](#).

Bij een vrijwilligerscursus geef je een diploma

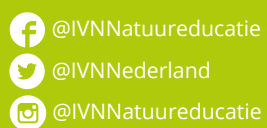
Zijn de cursisten minimaal 75% van de lessen aanwezig geweest en hebben ze de eventuele opdrachten of toetsen met goed gevolg gedaan? Dan kun je ze een certificaat of een diploma geven.

Bij cursussen die opleiden tot vrijwilliger hoort een diploma. Het uitreiken hiervan wordt sterk aangeraden en is soms verplicht. Bij natuurcursussen hoort een certificaat. Het uitreiken hiervan is optioneel.

Meer informatie hierover vind je in [Hoe organiseer ik een IVN-cursus](#).

Postbus 20123
1000 HC Amsterdam
020-6228115
info@ivn.nl
ivn.nl/steun

ivn natuur
educatie